

Ny interesse for Kina

AV GUTTORM RAEN

I om lag hundre år har Kina – verdens folkerikeste land – stått sentralt i norsk misjonsinteresse.

I over en tredjedel av denne tiden – siden kommunistenes makt-overtakelse i 1949 – har landet vært stengt for vanlig misjonsvirksomhet.

I løpet av den siste tiårsperioden – særlig etter Mao tsetungs død i 1976 – har store forandringer funnet sted i forholdet til utenverdenen, med mange muligheter for kontakt og informasjon.

Disse tre «stikkordene» angir rammen for den økende interesse for Kina som vi møter i dag. Selvsagt finnes denne interessen i mye videre kretser enn hos dem som er engasjert i kristent arbeid,¹ men vi skal i denne artikkelen konsentrere oss om det som er aktuelt med hensyn til kirke og misjon.

Det var i januar 1886 at de to første norske misjonærene kom til Kina, utsendt av China Island Mission.² Høsten 1889 ble Den norske Kinamisjon (nå: Den Evangeliske Orientmisjon) stiftet, etter et besøk i Norge av Hudson Taylor.³ Det norske lutherske Kinamisjonsforbund (nå: Norsk Luthersk Misjonssamband) ble dannet i 1891. Da kommunistene kom til makten i 1949, arbeidet åtte norske misjonsselskaper i Kina. Samlet antall misjonærer i disse var 235, omtrent en tredjedel av den totale misjonærstyrke utsendt fra Norge.⁴

Etter 1949 fikk den kristne kirke trange kår. Fram til begynnelsen av 1970-årene var det i det hele tatt sparsomt med opplysninger som sivet ut fra landet, mens Mao tsetung holdt på med å omforme samfunnet under marxistisk ideologi. Noen forsøkte å følge med i utviklingen.⁵ Men det er etter at Kina på nytt begynte å ta kontakt med utenverdenen, at allsidig informasjon har blitt tilgjengelig.

Denne kontakten startet så smått med det såkalte «ping-pong-diplomatiet» i de siste leveårene til Mao tsetung. Men det var da Den xiaoping kom til makten i slutten av 1978, at denne nyorienteringen fikk styrke.

Vi skal ikke her gå nærmere inn på den historiske utvikling i

Kina generelt siden 1949, og heller ikke på den kristne kirkes historie.⁶ Vi skal bare gi en kort skisse av de muligheter for kontakt og informasjon som finnes, og av behovet for analyse av denne informasjonen, som bakgrunn for en orientering om det ny-startede China-instituttet ved Fjellhaug Skoler i Oslo.

Fra 1979 har Kina søkt assistanse fra vestlige land, for å fremme de såkalte «fire moderniseringer». Som en følge av den kontaktflate som dermed er oppstått, kommer også en strøm av informasjon.

De viktigste former for kontakt er følgende:

- Turisme: Stadig større deler av landet er blitt åpnet for utenlandske turister, selv om det fremdeles er steder der utlendinger ikke har adgang.
- Studenter: Flere hundre utenlandske studenter finnes, for det meste i Peking, men til dels også andre steder.
- Forretningsfolk: Som et ledd i moderniseringen har utenlandske bedrifter fått etablere seg.
- Engelsklærere: Kontakten med Vesten inenbærer stor interesse for å lære engelsk, og behov for engelsklærere.
- Ekspert hjelp: Dette er det som det legges mest vekt på i dag, nemlig såkalte «foreign experts», som kan hjelpe til med opplæring og rettleiding for å oppnå «de fire moderniseringer».⁷

Også innad i det kinesiske samfunnet har store forandringer funnet sted. Aller mest markert blir dette når en tenker på at folket nettopp har gjennomgått den traumatiske opplevelse som kalles kulturrevolusjonen (fra 1966).⁸ Innen visse grenser er det blitt tillatt med privat initiativ i næringslivet. Vestlig forretningsreklame og kulturpåvirkning (musikk, teater osv.) forekommer, særlig i de største byene.

Frihet til å gi uttrykk for personlige oppfatninger, og til å praktisere religion, har det også blitt gitt rom for til en viss grad. Mest markant er åpningen av kristne kirker, ikke minst protestantiske, som er tilsluttet «Tre-selv-bevegelsen». Det tales nå om at over 4000 kirker er åpnet, og at gjennomsnittlig to nye åpnes hver dag. I tillegg finnes det en mengde såkalte «husmenigheter».⁹

Samtidig må en ha i mente at alt dette skjer under en marxistisk statsideologi. Ulike sider av Mao-tidens politikk kan kritiseres, men åpen forkastelse av den marxistiske ideologi tillates ikke. De siste årenes utvikling og forandringer har dermed bestått av en balanse-

gang mellom nødvendig åpenhet for å fremme moderniseringen av landet, og restriksjoner for å bevare den marxistiske statsforvaltning.

I tillegg trenger vi å ta i betraktning at Kina er et kolossalt land, med de variasjoner mellom ulike områder som det innebærer. Og ikke minst, vi må være klar over bakgrunnen, både i den nyere historie, og i den flere tusen-årige historie som ligger bak. For Kina er et gammelt kulturland, og dets gamle tradisjoner, språk, tankegang og filosofi, som er så forskjellig fra det vi er kjent med i Vesten, hører med også når det gjelder vurderingen av Kina i dag.

Alt dette gjør at det er stort behov både for å samle opplysninger og kildemateriale, og for analysering og forskning av dette. Siden Kina begynte å innta en åpnere holdning til utenverdenen, har en rekke studiesentra og kontaktfora blitt dannet rundt om i verden.

I Norge har vi hittil ikke hatt et slikt studiesenter, på tross av den store interessen for Kina, som ble nevnt innledningsvis.¹⁰ Dette er bakgrunnen for at det gjennom Norsk Misjonsråd ble tatt initiativ til å opprette et norsk China-institutt, som kom i gang fra høsten 1986.¹¹

Om formålet for dette China-instituttet heter det i retningslinjene: «Ved innsamling og analysering av relevant informasjon, ved oppbygging av et Kina-bibliotek, ved forskning, ved studieveiledning og ved informasjonsvirksomhet vil en hjelpe norsk misjon til å møte den utfordring som Kina representerer. Da utviklingen i Kina i denne sammenheng ikke kan skilles fra utviklingen i Hong Kong og på Taiwan, vil disse områdene også ligge innenfor instituttets interessefelt.»

Nå er studiet av Kina et meget vidt felt, og samtidig som det gis allsidig orientering, er det nødvendig å gjøre et utvalg. Arbeidsområdet kan konkretiseres nærmere slik:

1. Instituttets målsetting er både allmenn og faglig akademisk. På den ene siden tar en sikte på at det skal gis veiledning til å finne aktuelt materiale for alle som er interessert i Kina, spesielt i det som har å gjøre med misjon og kristendom. På den andre siden vil en gi hjelp til seriøs forskning, både ved å samle materiale til dette, og ved å gi opplysninger om andre steder som har forskningsmateriale på spesielle områder. Referansematerialet og kartoteket vil omfatte langt mer enn instituttets egne samlinger.

2. I tråd med dette ligger det at en har en vid interesse i studiet av Kina, samtidig som en tar sikte på spesialisering på enkelte om-

råder. Bakgrunnsstoff i form av solid og balansert referanse-materiale anskaffes om emner som historie, kultur, folkeliv og sosiale forhold, filosofi og tenkemåte, religion, og til en viss grad litteratur om kinesere utenfor Kina. Enda bredere interesse har emneområder som folkerepublikken Kina - historie, politikk, kultur, filosofi, religion, sosiale forhold - tilsvarende om Hong Kong og Taiwan, og dessuten spesialstudier om utenlandske misjonsorganisasjoners arbeid.

Spesialisering tas det sikte på om generell kirke- og misjons-historie i Kina, norsk misjon i Kina fram til 1949, norsk misjon i Hong Kong og på Taiwan, og orientering om den kristne situasjon i Kina i dag. En tenker da på kilder på vestlige språk, særlig på engelsk, tysk og skandinaviske språk. Materialet omfatter bøker, tidsskrifter og andre publikasjoner, mikrofilm og annet aktuelt kunnskapsstoff.

3. Både historisk kunnskap og samtidsorientering er nødvendig. På den ene siden samles det materiale som gir innsikt i den historiske, kulturelle, tankemessige og religiøse bakgrunn. En særlig vekt legges på det som har å gjøre med historien til norsk misjonsvirksomhet. På den andre siden skaffes det til veie så bred og grundig informasjon som mulig om forholdene i Kina i dag.

For å oppnå denne målsettingen er det anskaffet litteratur, faglige tidsskrifter, nyhetsmagasiner, samt blad og andre publikasjoner som gir informasjon om Kina fra et kristent synspunkt. Etter hvert som denne biblioteksamlingen blir bygd opp, vil en også komme i gang med utadrettet informasjon, samtidig som det gies veiledning til dem som søker informasjon om Kina, og til dem som vil drive forskning innen instituttets arbeidsområde.

En sammenfatning av instituttets funksjoner kan formuleres slik:

- Bygge opp et relevant Kina-bibliotek
- Skaffe oversikt over aktuell litteratur som finnes i andre norske bibliotek
- Samle tilgjengelig informasjon gjennom tidsskrifter, andre publikasjoner og annet relevant materiale, samt opplysninger samlet ved reiser i Kina
- Holde kontakt med tilsvarende institusjoner
- Gi studieveiledning
- Utgi informasjon om Kina og kristendommens stilling der

- Forestå analyse og forskning innenfor instituttets arbeidsområde¹²

På denne måten ønsker en at instituttet skal være med å fremme studiet av Kina, og samtidig være et ledd i den norske misjonsinteresse for dette landet.

NOTER

1. Et par eksempler på dette er: Håndbok om Kina, utg. av Regionskurs for næringslivet, og doktoravhandlingen «Ibsen i Kina» av Elisabeth Eide, begge ved Universitetet i Oslo 1986.
2. *Harald Stene Dehlin*, Pionérer i skjørt, Oslo 1985.
3. Om Hudson Taylors forbindelse med Fr. Franson og Norge, se: *Edward P. Torjesen*, «A Study of Fredrik Franson: The Development and Impact of His Ecclesiology, Missiology, and Worldwide Evangelism», Ph.D. dissertasjon, Ann Arbor 1985.
4. De statistiske opplysningene er fra 1948, og hentet fra Norsk Håndbok for Misjon, Oslo 1949.
5. Bl.a. nyhetsbladet China News Analysis, Hong Kong.
6. Om dette se *Nils E. Bloch-Hoell*, «Den kristne kirke i Kina etter Mao 1949», Norsk Tidsskrift for Misjon (NOTM), 1979, s. 193-210; samme forf., «Det nyeste Kina», NOTM, 1980, s. 249-50; *Sigurd Aske*, «Kristendom og Marxisme i Kina», NOTM, 1986, s. 145-52; samt litteraturlisten.
7. Også kristne som har de nødvendige kvalifikasjoner, er velkommen under dette programmet, og flere organisasjoner i Vesten formidler slik hjelp.
8. Litteraturen om dette vokser stadig. På norsk har vi bl.a. *Liang Heng & Judith Shapiro*, Kulturrevolusjones sønn, Oslo 1984.
9. Noen av «husmenighetene» har et positivt forhold til «Tre-selv-bevegelsen», mens andre er reserverte, bl.a. fordi de mener at de offisielt godkjente organisasjoner egentlig er statens middel til å føre kontroll med de kristne. Om kristendommens stilling i folkerepublikken Kina, se forøvrig litteraturlisten.
10. Unntak er undervisning i kinesisk språk, kultur osv., samt forskning på universitetsplan, f.eks. Østasiatisk institutt ved Universitetet i Oslo.
11. Om bakgrunnen for dette, se også *Aske*, anf.skr.
12. Opplysningene er for en stor del tatt fra en brosjyre utgitt av China-instituttet i nov. 1986.

LITTERATUR

(Et lite utvalg av nyere litteratur, jf. litteraturliste til *Bloch-Hoell*, anf. skr., 1979.)

A. Generelt.

Bonavia, David, The Chinese, Penguin Books 1982.

Butterfield, Fox, Alive in the Bitter Sea, Times Books 1982.

Børdahl, Vibeke & Clausen, Søren, Det moderne Kina: Litteratur samfund, København 1980.

Frenne, Göran m.fl., Kina - tradition och förnyelse, Malmö 1974.
Leijonhufvud, Göran & Engqvist, Agneta, Kineserne, Oslo 1986.
Liao, Kuang-sheng, Antiforeignism and Modernization in China 1860-1980, Hong Kong, 2nd ed. 1986.
Spence, Jonathan D., The Gate of Heavenly Peace: The Chinese and Their Revolution 1895-1980, Penguin Books 1982.

B. Om kristendommens stilling.

Adeney, David H., China: The Church's Long March, Ventura/Singapore, 1985.
Kirken i Kina, Hellerup 1982.
Lawrence, Carl, The Church in China, Minneapolis 1985.
Lyall, Leslie, New Spring in China: A Christian Appraisal, London 1979.
Lyall, Leslie, God reigns in China, London 1985.
Lazzarotto, Angelo S., The Catholic Church in Post-Mao China, Hong Kong 1982.

Følgende tidsskrifter og blad kan nevnes:

China and the Church Today, Hong Kong (til 1986)
China heute, Tyskland (katolsk)
China News and Church Report, Hong Kong (ukentlig)
China Study Project Journal, England
China Talk, Hong Kong
Ching Feng, Hong Kong

Orientering om Kina og Kina-studier finnes også i følgende spesialnummer:

International Bulletin of Missionary Research, Vol. 5, No. 2 (Apr. 1981);
Vol. 9, No. 2 & 3 (Apr. & July 1985).
Missiology, Vol. XI, No. 3 (July 1983); Vol. XIII, No. 3 (July 1985).

New interest in China

As background for a presentation of the new China Institute in Oslo, the article outlines three periods of the history of China during the last century, which has been a main concern of Norwegian missionary interest: (1) 1886-1949, (2) 1949-1978, (3) 1978-.

The China Institute will serve as a study and research center, to gather, analyze and distribute information about China, with emphasis on what has relation to Christian work. Study guidance will be offered for people with interest in China, and resources provided for academic research. Special concerns are e.g. the history of Norwegian missions to China, as well as information about China today (including Hong Kong and Taiwan).

(Address: China Institute, Fjellhaug Skoler, Sinsenveien 15,
0572 Oslo 5, Norway)